

XFTAP 19.41.07

¹С.К. Тулебаева, ²И.Мавродиева, ³М.Б. Шындалиева

^{1,3}Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,
Нұр-Сұлтан, Қазақстан

²Климент Охридский атындағы София университеті, София, Болгария

*Байланыс үшін автор: sand.8484@mail.ru

Қазақстан мен Болгариядағы журналистік білім беру жүйесін институционалды талдау

Аңдатпа. Мақалада Қазақстандағы журналистік білім беретін жоғары оқу орындары, нормативті құжаттар және білім берудің жалпыға міндетті мемлекеттік стандарттар, оқу бағдарламалары туралы толық қарастырылады. Журналист мамандарын дайындайтын республикадағы екі іргелі оқу орнының маман даярлаудағы айырмашылығы мен ұқсастықтары қарастырылып, Болгария Республикасындағы журналист мамандарын дайындайтын ең үлкен жоғары оқу орны София университетінің журналистік білім беру жүйесімен салыстыра талдау жасалады. Қоғам талабына жауап беретін кәсіби кадрларды дайындаудағы жоғары оқу орындарының атқаратын негізгі қызметіне, қайта даярлауды қажет етпейтін білікті журналист мамандарын дайындаудағы факультет пен кафедраның оқу процесінде, оқу бағдарламасына біршама өзгертулер енгізу қажеттілігі айтылады. Авторлар қазақстандық білім берудің қазіргі моделін сарайтап, даму эволюциясын қадағалайды және Қазақстан жоғары оқу орындарының студенттері оқи бастаған медиабілімнің жаңа моделіне ұсынады.

Түйін сөздер: медиабілім, журналистік білім беру, журналистика, кәсіби бағытталған медиабілім беру, оқу стандарты, медиа құзыреттілік, бакалавр, мамандық, жоғары оқу орны.

DOI: 10.32523/2616-7174-2022-138-1-127-139

Кіріспе

Қазақстан Республикасы тәуелсіздік алғанға дейінгі уақыт аралығында кеңестік мемлекеттер құрамында болғандықтан медиабілім беру жүйесінің даму тарихы одақтас мемлекеттермен ортақ болды. Алғаш рет 1934 жылы елде Қазақстандық коммунистік журналистика институты Алматы және Свердлов қалаларында ашылды.

Қазақстан тәуелсіздік алғаннан кейін журналист мамандарын даярлайтын жоғары оқу орындары (ЖОО) пайда болды. Қазақстан Республикасында «Журналистика» мамандығын оқытатын 19 ЖОО-ы бар, оның ішінде екі университетте арнайы журналистика факультеті, қалған жоғары оқу орындарында гуманитарлық, әлеуметтік және филология факультеттері құрамында кәсіби кафедраларда оқытылады.

Журналист мамандарын даярлайтын ЖОО-на жүктелген жауапты міндет – бұқаралық ақпарат құралдары (БАҚ) нарығында қайта даярлауды қажет етпейтін білікті

кадрларды даярлау. Мамандарды даярлау барысында тек теориямен шектелмей, практикамен ұштастырып академиялық білім беру маңызды. Академиялық білімді қысқа мерзімді курстар, тренингтерден алуға болады, мұндай медиатренингтер журналистердің кәсіби біліктілігін арттыруға септігін тигізері ақиқат. Ақпараттық технологияның дамыған заманында үнемі іздену, оқу және үйрену қажет, күнделікті жаңа ақпарат құралдары, жаңа платформалар, ақпарат таратудың жаңашыл әдіс-тәсілдері, технологиялар пайда болуда. Ақпарат ағынына ілесу үшін қажетті мамандарды қалай даярлау керек, мамандарды қандай бағытта даярлаған тиімді осы сұрақтарға жауап беру үшін Қазақстандағы екі ірі ЖОО-да журналист мамандарды қандай бағытта даярлайтынына салыстырмалы талдау жасап көрелік.

Зерттеу әдістері

Мақаланың зерттеу әдісі ретінде эмпириялық танымнан бастау алатын бақылау әдісі қолданылды, бұл бірқатар ақпараттар алуға мүмкіндік берді, бақылау арқылы мәліметтерді салыстыру және өлшеу негізінде сараптама жасалады.

Қазіргі таңдағы әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың журналистика факультеті Қазақстандағы журналистер дайындайтын бірден-бір жетекші оқу орны осы алғашқы 1934 жылы Қазақ Коммунистік Журналистика Институты құрылуымен тарихы еншілес оқу орны. Әуелі институтта оқу мерзімі екі жыл, кейіннен үш жылдық және бір жылдық дайындық курсы болып өзгертілді. 1934-1937 жылдар аралығында институт 150-ге жуық баспасөз мамандарын даярлап шығарды. 1937 жылы - 30 адам, 1938 жылы – 30 адам, 1939-1940 жылдары – 40 адам институтты аяқтап, ең алғашқы «журналист» дипломын алып шықты. Институтта журналистік білім берудің алғашқы жылдарында білім берудің теориясы, тарихы және жанрлар мәселесіне басымдық берілді. 87 жылдық тарихы бар факультет осы күнге дейін БАҚ-тың түрлі салаларында бірнеше мыңдаған жоғары сапалы мамандарды даярлап келеді [1].

Университеттің журналистика факультет құрамында 3 кафедра бар:

Баспасөз және электронды БАҚ; ЮНЕСКО, халықаралық журналистика және қоғамдық медиа; Баспагерлік-редакторлық және дизайнерлік өнер [2].

Екінші бір республикадағы журналист мамандарын даярлайтын жоғары оқу орындарының бірі – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті. Университеттің «Журналистика және саясаттану» факультеті 2010 жылдың 5-мамырында университеттің Ғылыми кеңесі шешімі негізінде ректордың № 704 – Ж бұйрығымен ашылды. Факультет құрамында журналист мамандарын даярлайтын 2 кафедра жұмыс істейді. «Телерадио және қоғаммен байланыс» кафедрасы 2009 жылдың 26 ақпанында құрылса, «Баспасөз және баспа ісі» кафедрасы 1998 жылы құрылған.

Бұл екі оқу орнындағы оқу процесі классикалық білім беруден практикалық нарыққа бағытталған үлгіде ұйымдастырылған. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ және Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ халықаралық, ұлттық аккредитациядан өткен бағдарлама, журналист мамандарға бакалавриат, магистратура және PhD докторантура үшсатылы деңгейде білім береді (1-кесте). Оқу формасы - күндізгі (бірінші жоғары білім) ғылыми-педагогикалық бағыт, қашықтықтан (екінші жоғары білім). Оқу мерзімі: 4 жыл, 1-2 жыл, 3 жыл.

1-кесте. ЖОО-дағы журналистика мамандығы бойынша үшсатылы білім беру деңгейі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті			Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті		
Бакала вриат	Магистратура	Докторант ура	Бакалавриа т	Магистра тура	Докторан тура
«6В03201»- Журна листик а	«7М03202»- Журналистика	«8D03201»- Журналис тика	«6В03204»- Журналисти ка	«7М03204» - Журналис тика	«8D03204»- Журналисти ка
«6В03203»- Қоғамм ен байлан ыс	«7М03204»- Қоғаммен байланыс	«8D03204»- Қоғаммен байланыс	«6В03214»- Қоғаммен байланыс	«7М03214» - Қоғаммен байланыс	
«6В03202»- Халықа ралық журнал истика	«7М03203»- Халықаралық журналистика	«8D03203»Ха лықаралық журналисти ка	«6В03205» - Цифрлық медианы басқару	«7М03211»- Халықаралық журналистик а	
«6В02101»- Баспа ісі	«7М03211»- Big data және журналистика(Ст.У. ,Туркия)	«8D02101»- Дизайн	«6В03206» - Спорт журналистик асы		
«6В02102»- Дизайн	«7М03201»- Data - журналистика	«8D03202»- Медиа және коммуникац иялар			
«6В02103»- Медиад изайн	«7М02102»- Дизайн				
«6В03207»- Медиа комму никац иялар(СП бМУ)	«7М03220»- Журналистика (БМУ)				
«6В02104»- Кино& Медиа	«7М03219»- Журналистика (РХДУ)				
	«7М03217»- Интегративтік медиа білім беру				
	«7М02105»- Креативті				

	индустриялар				
	«7М02104»- Медиадизайн				
	«7М03215»- Медиакоммуникац иялар				
	«7М03213»- Халықаралық медиа коммуникация (Ст.У)				
	«7М03218»- Цифрлы медиакоммуникаци ялар (СПбМУ)				
	«7М03216»- Экологиялық журналистика				

Бұл білім берудің 3 деңгейлі бағыты бойынша білім алған түлектер төмендегідей және басқа да бағыттар бойынша жұмыс істей алады (1-сурет).

1-сурет. Университет түлектерінің кәсіби қызмет ету салалары

Кафедраның маман даярлаудағы негізгі мақсаты: қоғамның заманауи талаптарына жауап беретін жоғары білімді толыққанды меңгерген, креативті ойлау қабілетіне ие, халықаралық еңбек нарығында жоғары бәсекелестікке түсе алатын жоғары білікті мамандар даярлау.

Нәтижелері. Жоғары оқу орындарындағы журналист мамандарды дайындау өте күрделі мәселенің бірі. Журналист мамандығы - қызықты және кәсіби құзыреттілікті қажет ететін күрделі мамандық. Демек, кез-келген медиа саласындағы заманауи маман медиақұзыретті болуы керек. Медиапедагог Р. Кюби бұл тұжырымдамаға мынадай анықтаманы береді: «Медиақұзыреттілік (media competence) – «әртүрлі формадағы

хабарламаларды (messages) қолдану, талдау, бағалау және тарату мүмкіндігі» [3]. Демек, медиақұзыретті маман дегеніміз - бұл барлық саладан хабары бар жеке интегралды тұлға.

Жаңа қоғамның негізгі талабы ЖОО-ның жан-жақты біліммен қаруланған кәсіби тұлғаны даярлауы. Ақпараттың дамыған дәуірінде маманның негізгі міндеті – сыни ойлау қабілеті дамыған, жеке маңызды ақпараттарды талдау және таңдау, жүйелеу және медиаөнімді дұрыс қолдана білу қасиеттерін меңгеруі тиіс. Медиабілім арқасында студенттер өз бетімен білім алуға деген ынтасы осы медиа негізінде қалыптасады.

Жоғары оқу орнының өндірістік базасы нормативті құжаттардан; оқу стандарттары, жоспар, бағдарлама тағы да басқа құжаттарды қамтиды. Білім берудің стандарттары әлемдік білім беру жүйесінің талаптарына сәйкес әзірленеді. Журналистика мамандығы бойынша білім беру бағдарламасы ЮНЕСКО оқу бағдарламасы моделі негізінде жасалған. Білім беру бағдарламасының мақсаты - студенттердің тұлғалық қасиеттерін дамыту, еңбек нарығында жұмыс берушінің бұқаралық ақпарат құралдарының талап, сұраныстарына жауап беретін кәсіби, мәдени құзыреттілікті қалыптастыру болып табылады.

Жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығына 7-қосымшада көрсетілген. Стандартта міндетті компонент пен таңдау компоненті саны артып, білім алушының құзыреттілік моделіне баса назар аударылған. Білім алушы, ол бакалавриат – кемінде 240 академиялық кредит міндетті түрде меңгерілетін тиісті білім беру бағдарламасы бойынша «бакалавр» дәрежесін бере отырып, кадрлар даярлауға бағытталған жоғары білім деңгейі [4]. Журналистика мамандарын даярлауда жоғарыда келтірілген оқу орны Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-де осы бакалавриат меңгеруі тиіс білім беру бағдарламасындағы академиялық кредитті қалай игерілетініне назар аударалық (2-кесте).

2-кесте. Мамандық бойынша цикл компоненттері

Цикл компоненті	Пәннің коды	Пән атауы	Кредит көлемі	Семестр	Бағалау формасы
1	2	3	4	5	6
ЖБП	Жалпы бейіндік пәндер				
МК	Міндетті компонент				
	АКТ 1105	Ақпараттық - коммуникациялық технологиялар	5	1	Емтихан
	ShT 1103	Шет тілі	10	1,2	Емтихан
	K(O)T 1104	Қазақ(орыс) тілі	10	1,2	Емтихан
	DSh 1111	Дене шынықтыру	8	1,2,3,4	Диф. сынақ
	KZT 1101	Қазақстанның қазіргі заман тарихы	5	2	Емтихан
	ASBM 1107	Әлеуметтік және саяси білім модулі	8	2	Емтихан
	FiI 2102	Философия	5	4	Емти

					хан
	ZhZR 2212	Журналистика жанрлары	7	4	Емтихан
	TRZr 2301	Телерадио журналистика	7	4	Емтихан
ТК	Таңдау	компоненті			
	KB 1106 RZh 1112 CTSBK 1108	Кәсіпкерлік бизнес	5	3	Емтихан
	SZhKM 1119	Рухани жаңғыру Цифрлық технологияларды салалар ойынша қолдану	5		
	ENTK 1110	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет	5		
	IR 1121	Экология негіздері мен тіршілік қауіпсіздігі	5		
		Искери риторика	5		
	BTS 322I	БАҚ тілі мен стилі	5	6	Емтихан
	MP3224	Медиапсихология	6	6	Емтихан
	MB 4307	Медиабрендінг	6	7	Емтихан
	MM 4108	Медиаменеджмент	5	7	Емтихан
БП	Базалық пән				
ТК	Таңдау компоненті				
МК	Міндетті компонент				
	ZhK 1201	Журналистикаға кіріспе	8	1	Емтихан
	SMT I2O2	Сөйлеу мәдениеті және сөйлеу техникасы	5	1	Емтихан
	JZHM 1203	Журналистің жазу машығы	5	1	Емтихан
	ABT I2O4	Әлем баспасөзінің	5	2	Емтихан

		тарихы			
	KZhT 2205	Қазақ журналистикасының тарихы	7	3	Емтихан
	BKT 2206	Бұқаралық коммуникация	5	3	Емтихан
	TBU 2201	технологиясы	5		
	BR2209	Телебағдарлама	5		
	KR 2210	ұйымдастыру	5		
	IMID 2208 SP 221I	Бильд-редактор Контент-редактор Имиджеология Спичрайтер	6 6		
	TITCJSH 22I3	Телевизиядағы интервью технологиясы және сценарий жазу шеберлігі	6	4	Емтихан
	RSh 2214	Репортер шеберлігі	6		
	MZh 3218	Мультимедиалық журналистика	6	5	Емтихан
	BZHE 3302	БАҚ заңнамасы және этика	6	5	Емтихан
	SKSH 3216 BTM 3217	Тележурналист шеберлігі	6	5	Емтихан
	IJ 3303	Видеотүсірілім және монтаж			
	GTJ 3304	Іскерлік журналистика			
	TJ 3219	Ғылыми-танымдық журналистика			
	PUBO 3220	Тадамалы			

		журналистика Публицистика өнері			
	ST 3222 BAKAK 3305 ZhSh 3223 AJ 3306	Сторителлинг БАҚ-тағы ақпараттық қауіпсіздік Журналист шолушы Әлеуметтік журналистика	7	5	Емтихан
	BAKZhT 4309 KShJ 4310 TRZH 4311 BTRBD 4312 JShO 4313 SZh4314 SD 1315 KR 4316	БАҚ-тағы жарнама технологиясы Қазіргі шетел журналистикасы Телевизия мен радиодағы журналистік зерттеу Балалар телерадиобағдарламасын даярлау Журналистика және шетелдік өнер Сын жанрлары Спиндоктор Копирайтер	6 6 6 7 6 6 7	7	Емтихан
	OP 2215	Өндірістік практика	14	4,6,8	Есеп
	DP 4318	Дипломалды практика	6	8	Есеп
	Мамандық бойынша мемлекеттік емтихан		6	8	Мемлекеттік емтихан
	Дипломдық жұмысты/жобаны жазу және қорғау		6	8	ДЖБ қорғау
	Барлығы:		240		

ЖОО-ның әзірленген білім беру бағдарламасында игеруге қажетті 240 кредиттің теориялық білімге – 208 кредит (оның ішінде менгерілген модульдер саны -23, міндетті компонент -13, жоғары оқу орны компоненті (немесе) таңдау компоненті – 14, таңдау компоненті -14), өндірістік практика – 14, дипломалды практика – 6, қортынды аттестация -12 кредитті қамтиды, бұл әрбір жоғары оқу орнына және әрбір студентке өзінің әрі қарай жұмыс істеуі үшін қажетті бағыттарға мамандануға мүмкіндік береді. Бұл базалық және бейіндік пәндер маманның шығармашылық негізін қалыптастыруға арналған. Студент қалауы бойынша өзінің оқу траекториясын құрастырып, оқу пәндерін, оқытушыны таңдау құқығына ие. Мемлекеттік стандартта студенттің оқу және өндірістік тәжірибиесіне ерекше көңіл бөлінген. Журналистика факультеті бойынша студенттің тәжірибесін арттыру мақсатында өндірістік практика 4,6,8-оқу семестрінде қарастырылса, дипломалды практика 8 - семестрге жоспарланған. Практиканың мұндай реттілігі студенттің дәріс пен семинарда алған теориялық білімді бекітуге мүмкіндік береді.

Болгария Республикасындағы Климент Охридский атындағы София университеті журналист мамандарын даярлаудағы ең бірінші орында тұрған жоғары оқу орны. Осы оқу орнындағы «Журналистика және бұқаралық коммуникация» факультетінде журналист мамандарын дайындау ерекшеліне келсек, факультетте 4 бағыт бойынша мамандар дайындайды:

- Журналистика
- Қоғаммен байланыс
- Кітапхана ісі
- Коммуникацияларды басқару.

Мұнда бакалавр маманын даярлау – 4 жыл, оқу пәндері үш модульге топтастырылған - міндетті, факультативтік (таңдалған медиа-профильдегі жазғы тәжірибиемен байланысты) және факультативтік пәндер. Студенттер үш медиа профилін оқиды - баспа және ақпарат агенттіктеріне арналған журналистика, радио және теледидар журналистері. Үшінші семестрді аяқтағаннан кейін студент экономикалық және ішкі журналистика, халықаралық журналистика және мәдени журналистика бойынша таңдау жасайды. Факультеттің бакалавриатта меңгеруі тиіс білім беру бағдарламасындағы академиялық кредитті қалай игерілетініне назар аударалық (2-сурет).

2-сурет. Мамандық бойынша цикл компоненттері

София университеті "Св. Климент Охридский"
Справка - изложение от учебно-метод.
Специальность "Журналистика"
Форма на обучение: дневная, срок на обучение: 8 семестры

Вид змост	I семестр		II семестр		III семестр		IV семестр		V семестр		VI семестр		VII семестр		VIII семестр		Общо																							
	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит	кредиттер (кредит)	ECTS - кредит																						
Тәртіпшілік даярлық	300	30	5	400	30	8	200	20	5	200	20	5	130	13	3	130	13	3	130	13	3	130	13	3	130	13	3	130	13	3	130	13	3	130	13	3				
м.н. ибазалық даярлықтар при ибазе на издана професи "Печат и издана комун. журналистика" (ПАК)	0	0	0	0	0	0	225	10	3	150	10	3	ПАК-ИТ	165	17	4	185	17	4	165	15	4	120	12	3															
м.н. ибазалық даярлықтар при ибазе на издана професи "Радио и ТВ" (РАК)	0	0	0	0	0	0	120	10	3	150	10	3	РАК-ИТ	165	17	4	235	17	5	210	15	4	120	12	3															
м.н. ибазалық даярлықтар при ибазе на издана професи "Телевизион" (ТВ)	0	0	0	0	0	0	180	10	3	75	10	2	ТВ-ИТ	165	17	4	240	17	5	190	15	4	165	12	4															
Общо за ЖИПАК-ИТ							525	30	8	450	30	8		300	30	7	320	30	7	300	30	7	240	20	5	2925	230	53												
Общо за ЖИПАК-ИТ							525	30	8	450	30	8		300	30	7	310	30	7	310	30	7	240	20	5	2925	230	53												
Общо за ЖИРАК							300	30	7	310	30	7		300	30	7	310	30	7	300	30	7	240	20	5	2940	230	53												
Общо за ЖИРАК	300	30	5	420	30	8	420	30	8	450	30	8		300	30	7	315	30	8	300	30	7	240	20	5	2925	230	54												
Общо за ЖИТВ							300	30	7	315	30	8		330	30	7	315	30	8	345	30	7	240	20	5	2940	230	54												
Общо за ЖИТВ-ИТ							300	30	7	315	30	7		300	30	7	315	30	8	315	30	7	285	20	6	2910	230	54												
Общо за ЖИТВ-ИТ							480	30	8	375	30	7		300	30	7	360	30	8	330	30	7	285	20	6	2910	230	54												
Общо за ЖИТВ-ИТ							330	30	7	360	30	8		330	30	7	360	30	8	315	30	7	285	20	6	2925	230	54												

Нәтиже на дипломарана	ECTS - кредит	Кредит на дипломарана	Пыра даярлана осы	Втора даярлана осы
Қадағна дипломна работа	10		иә	немае

Получена профессионална квалификация: Бакалавр по журналистика

Міндетті пәндер модуліне әлеуметтік ғылымдар, филология және бұқаралық коммуникация саласындағы кіріспе курстар кіреді, бұл пәндер мамандық бойынша базалық білім алуға кепілдік береді. Таңдау пәндері білім туралы Заң талаптарына сәйкес үш профильге топтастырылады:

Баспасөз және агенттік журналистикасына - студенттерге мерзімді басылымдар, ақпараттық агенттіктер туралы және редакциялық процестер туралы маңызды теориялық білім мен кәсіби дағдыларды береді.

Радио – студенттерге радиожурналистиканың жанрлары мен принциптері, даму тенденциялары, басқару және маркетинг туралы ақпарат береді.

Теледидар – студенттерге экрандық журналистиканың визуалдық шығармашылық мүмкіндіктерін және кәсіби дағдылар туралы қажетті білім алуға мүмкіндік береді.

Оқу бағдарламасының жеке модуліне жазғы тағылымдама сабақтары енгізілген, міндетті пәндер қатарына жатады, жалпы ұзақтығы - 540 сағат болып табылатын үш тағылымдама қарастырылған. Бұл «Журналистика» мамандығы оқу бағдарламасының маңызды ажырамас бөлігі болып табылады [5].

Қорытынды

Жоғары оқу орындарының негізі қызметі - нарықтың қажеттілігін қанағаттандыратын жоғары дәрежелі кадрларды, журналист мамандарын дайындау. БАҚ-тың қызметкерлері, жұмыс беруші тарапынан келіп түсетін шағымдардың көшбасшысы ол - бітіруші түлектердің тәжірибесінің аздығы. Бұл дегеніміз – университет қабырғасында студенттерге теориялық біліммен қатар практикалық білімнің де тең дәрежеде берілуін қамтамасыз ету. Студенттердің уақытының көп бөлігін (семинар, студиялық сабақтар есебінен) практикалық базада өткізуіне мүмкіндік жасау, оқу процесіне практик мамандарды көптеп тарту қажет, журналистік практикада деректерге, талдауға баса назар аудару керек.

Жаһандану және ғылыми-техникалық үрдістердің дамуы да медиабілімнің қажеттілігін атап өтті. Британдық БАҚ зерттеушісі Э.Харт жаһандану барысында «Ашық қоғамды, неғұрлым ақпараттандырылған азаматтарды, неғұрлым серпінді және инновациялық мәдениетті дамыту үшін мүмкіндіктер ашылып жатыр»[6],- деген пікір айтады.

Жаңа технологиялардың пайда болуымен қатар оқу бағдарламасындағы элективті таңдау курстары мен пәндердің қатарын әрдайым жаңартып нарық талабына сәйкес ойластырылуы маңызды.

Жоғарыда келтірілген Қазақстан және Болгария мысалында журналист мамандарын дайындауда айтарлықтай айырмашылықтар жоқ, екі жағдайда да білім берудің үш деңгейі бойынша маман даярлайды, оқылатын пәндерде ерекшеліктер аздап байқалады.

Қорытындылай келе, журналистика бүгінгі таңда өте маңызды мамандық екенін атап өткен жөн, себебі журналистер негізгі контентті өндірушілер болып табылады. Соңдықтан салалық журналистиканы дайындау, жұмыс істейтін журналистерді қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру көкейкесті мәселе болып тұр.

Пайдаланған әдебиеттер

- 1 Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті. Ресми сайты. [Электрон.ресурс]. – URL: www.kaznu.kz (қаралым күні 20.10. 2021)
- 2 Қазақ Ұлттық Университеті. Журналистика факультеті. [Электрон.ресурс]. - 2019.– URL: https://www.kaznu.kz/kz/257/page/%20Departments/Faculty_of_Journalism (қаралым күні 20.10. 2021)
- 3 R. Kubey, (Ed.) (1997). Media Literacy in the Information Age. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.) 484 p
- 4 Жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. [Электрон.ресурс]. - 2018.– URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1800017669#z73> (қаралым күні 20.10. 2021)
- 5 Климент Охридский атындағы София университеті.Ресми сайты. [Электрон.ресурс]. – URL: <https://www.uni-sofia.bg/> (қаралым күні 17.10. 2021)
- 6 Hart A. Introduction: Media Education in the Global Village. In: Hart, A. (Ed.) Teaching the Media. International Perspectives. Mahwah, New Jersey. – London: Lawrence Erlbaum Assoc. Publishers, 1998. – P. 1–21.

¹С.К. Тулебаева,²И.Мавродиева,³М.Б. Шындалиева

^{1,3}*Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева,
Нур-Султан, Казахстан*

²*Софийский университет имени святого Климента Охридского,
София, Болгария*

**Институциональный анализ системы журналистского образования
в Казахстане и Болгарии**

Аннотация. В статье подробно рассматриваются проблемы журналистского образования в Казахстане и нормативные документы и государственные общеобязательные стандарты образования, учебные программы в высших учебных заведений. Рассматриваются различия и сходства в подготовке специалистов двух фундаментальных учебных заведений Республики по подготовке журналистов, проводится сравнительный анализ системы журналистского образования Софийского университета, крупнейшего вуза по подготовке журналистов в Республике Болгария. Отмечается необходимость внесения существенных изменений в учебную программу факультета и кафедры в процессе подготовки квалифицированных журналистских кадров, не требующих переподготовки, в основной деятельности высших учебных заведений, отвечающих требованиям общества. Автор анализирует современную модель казахстанского образования, отслеживает эволюцию развития и предлагает новую модель медиаобразования, которую начали изучать студенты казахстанских вузов.

Ключевые слова: медиаобразования, журналистское образования, журналистика, профессионально-ориентированное медиаобразования, стандарт обучения, медиа компетентность, бакалавр, специальность, высшее учебное заведение.

¹S.K.Tulebayeva,²I.Mavrodieva,³M.B.Shyndalieva

^{1,3}*L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan*

²*Sofia University "St. Kliment Ohridski", Sofiya, Bulgaria*

Institutional analysis of the journalistic education system in Kazakhstan and Bulgaria

Abstract. The article deals in detail the problems of journalistic education in Kazakhstan and regulatory documents and state mandatory standards of education, curricula in higher educational institutions. The differences and similarities in the training of specialists of two fundamental educational institutions of the Republic are considered for the training of journalists, a comparative analysis of the system of journalistic education of Sofia University, the largest university for the training of journalists in the Republic of Bulgaria, is carried out. It is noted that there is a need to make significant changes to the curriculum of the faculty and department in the process of training qualified journalistic personnel who do not require retraining, in the main activities of higher educational institutions that meet the requirements of society. The author analyzes the modern model of Kazakh education, tracks the evolution of development and offers a new model of media education, which students of Kazakh universities have begun to study.

Key words: media education, journalistic education, journalism, professionally-oriented media education, standard of study, media competence, bachelor's degree, specialty, higher education institution.

References

- 1 Al-Farabi atyndagi Kazakh Ulttyk Universiteti. Resmi saity[Al-Farabi Kazakh National University. Official website]. [Electronic resource] Available at: URL: www.kaznu.kz (Accessed: 20.10. 2021) [in Kazakh]
- 2 Kazakh Ulttyk Universiteti. Zhurnalistika fakulteti [Kazakh National University, Faculty of Journalism]. [Electronic resource] Available at: URL: https://www.kaznu.kz/kz/257/page/%20Departments/Faculty_of_Journalism (Accessed: 20.10. 2021) [in Kazakh]
- 3 Kubey R. Media Literacy in the Information Age. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.), 1997, p. 484 . [in English]
- 4 Zhogari bilim berudin memlekettik zhalpiga mindetti standarti [State mandatory standard of Higher Education]. [Electronic resource] Available at: URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1800017669#z73> (Accessed: 20.10. 2021) [in Kazakh]
- 5 Kliment Ohridski atyndagy Sofiya Universiteti. Resmi saity[Sofia University St. Kliment Ohridski Kliment Ohridski. Official website]. [Electronic resource] Available at: URL: <https://www.uni-sofia.bg/> (Accessed: 17.10. 2021) [in Bulgarian]

Авторлар туралы мәліметтер:

Түлебаева Сандугаш Кенжебаевна – Журналистика және саясаттану факультетінің 3-курс докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Мавродиева Иванка – Философия факультеті профессоры, Св. Климент Охридский атындағы София университеті, София, Болгария.

Шындалиева Меңдігүл Бұрханқызы - Журналистика және саясаттану факультетінің профессоры, филология ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Сәтпаев көш. 2, Нұр-Сұлтан, Қазақстан.

Tulebayeva Sandugash Kenzhebaevna - PhD Student of the Faculty of Journalism Political and Science L.N. Gumilyov Eurasian national University, Nur-Sultan, Kazakhstan.

Mavrodieva Ivanka - professor Faculty of Philosophy , St. Kliment Ohridski University of Sofia, Sofiya, Bulgaria.

Shyndalievа Mendigul Burhankyzy - Doctor of Philology, Professor of the faculty Journalism and Political Science, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Satpayev str., Nur-Sultan, Kazakhstan.